

Detské knihy v Bologni

štvrtok 15. 4. 2010 | Zuzana Belková, Slovenský rozhlas | FOTO - Ľubica Kepštová – LIC, Zuzana Belková

Na počiatku bol Dobšinský. Mnohé dávno bývalé deti si rady zaspomínajú na knihy Ľuda Ondrejova, Márie Ďuričkovej či Kristy Bendovej. Aj dnešok má svojich autorov detskej literatúry. Tí najzaujímavejší sa 23. až 26. marca ocitli v talianskej Bologni. 47. ročník Medzinárodného knižného veľtrhu knihy pre deti a mládež na okamih zotrel rozdiely medzi literatúrami veľkých národov a malých národíkov. Slovensko získalo štatút čestného hosťa.

Príbeh tohoročnej slovenskej expozície na Medzinárodnom knižnom veľtrhu v Bologni sa začal dávno pred prestrihnutím otváracej pásky a predchádzalo mu viacročné zákulisné úsilie organizátorov. Okrem Ministerstva kultúry SR, Literárneho informačného centra a Medzinárodného domu umenia pre deti Bibiana treba určite spomenúť slovenského veľvyslanca Stanislava Valla a jeho manželku Miroslavu Vallovú.

Obaja patria medzi veľkých milovníkov literatúry, aktívni sú aj ako prekladatelia a táto ich vášeň im pomohla nájsť množstvo spriaznených duší z radov talianskych spolupracovníkov - Tizianu Roversi z bolonskej knižnice Sala borsa, Graziu Gotti, prezidentku kultúrneho družstva Giannino Stoppani, Patriziu Ballardini z bolonskej radnice, Ulianu Zanetti z galérie MAMbo či projektovú manažérku veľtrhu Robertu Chinni. Bez kontaktov na týchto ľudí a množstva osobných stretnutí by sa Slovensko len ťažko mohlo tešiť zo štatútu čestného hosťa a z výhod s tým spojených.

Slovakunitedimagination

Predstavte si zelenú plochu, nápadne podobnú jarnej lúke. Najskôr pokrytú fóliou, potom, po hodinách trpezlivej inštalácie, začne naplno podporovať dizajnérsku myšlienku ľahkosti. Prezentácia tridsiatich dvoch slovenských ilustrátorov bola subtilne jednoduchá. Slovensko bolo po prvý raz v histórii čestným hosťom veľtrhu a dostalo privilégium predstaviť sa v exkluzívnom priestore vstupnej haly, v tesnom susedstve štedro navštevovanej expozície najúspešnejších ilustrátorov sveta.

Architekt Pavol Choma, autor grafického dizajnu a realizátor expozície, vymyslel horizontálne umiestnenie ilustrácií na stĺpikoch, ktoré organicky vyrastali z tvarovo čistých bielych kociek. Tipoval, ako asi vyznie práca s osvetlením, aj to, či návštevníci ocenia mäkkosť bielych vankúšov alebo umiestnenie obrazovky s filmom Daniela Riháka a Vila Csina. Len čo veľtrh 23. marca otvorili, bolo po hádankách.

Pavol Choma a jeho tím cítili už len satisfakciu. Najprekvapujúcejšie pre Chomu pritom bolo, ako sa konečná podoba rafinovaného prevedenia podobala úplne prvej vizualizácii návrhu. Ak

sa namiesto pátosu a sentimentu stavia na triezvu a vecnú eleganciu, Slovensko môže vyznieť aj moderne a sviežo. Architektovo osobné vyznanie navyše hovorí o celoživotnej fascinácii dobrým umením, knihami, ľuďmi, ktorí ich ponúkajú, a všetkým, čo súvisí s humanizáciou sveta.

Slovenský stánok na Medzinárodnom knižnom veľtrhu v Bologni v hale číslo 29

Motor pre tvorbu

Našími ilustrátorskými hviezdami boli Dušan Kállay a Kamila Štanclová. Tá ešte pred vernisážou vlastnej výstavy oduševnene chválila výstavu kreatívnych hračiek od slovenských študentov dizajnu. Pod záštitou Kataríny Hubovej, riaditeľky Slovenského centra dizajnu, ju otvorili paralelne s kállayovsko-štanclovskou výstavou v bolonskom radničnom Paláci d'Accursio. Veľvyslanca Stanislava Valla nadchol inšpirujúci kontrast historických priestorov a moderného dizajnu - uprostred hračiek sa pohyboval s očareným úsmevom amatérskeho filmára a kamerou v ruke.

Uznanie ilustrátorskej práce Dušana Kállaya a Kamily Štanclovej naplno prepuklo v Herkulovej sále paláca. Okrem retrospektívy sa nezabudlo ani na Kállayov aktuálny opus: podiel na skvostnej podobe Tisíc a jednej noci z vydavateľstva Ikar. Za zvukov hudobnej produkcie Slovenského kvarteta pod vedením Júliusa Šošku sa pomaly zabúdalo na stres spojený s prípravou výstavy. Ako vraví Kamila Štanclová, tvorcovia síce boli nadšení, že budú vystavovať u Herkula, netušili však, že si na vlastnej koži vyskúšajú starosti s panelmi a klinčkami.

Chvíľami tŕpli, či sa vôbec všetko načas stihne. Bezsennú noc Dušana Kállaya nakoniec vyvážilo, že scenéria renesančnej siene s Herkulom od Alfonsa Lombardiho a pokojnou Madonou zarezonovala v dvojici tvorcov možno ešte viac ako nedávny úspech v tokijskom múzeu Itabashi. Bolonskú prezentáciu budú považovať za jednu zo svojich najlepších výstav.

Dušan Kállay a vedľa neho Kamila Štanclová na seminári o detskej ilustrácii

Plné oči dojmov

Bolonský knižný veľtrh je už raz taký: vizuálne vnemy útočia na návštevníka zo všetkých strán. Ak je návštevníkom aktívny výtvarník, ich intenzita je o to väčšia. Potvrdzujú to aj vyjadrenia našich zúčastnených ilustrátorov. Predstaviťky najmladšej ilustrátorskej generácie: výtvarníčky Martina Matlovičová – Králová a Daniela Olejníková svorne tvrdia, že z Bologne 2010 nemôže ilustrátor odísť inak ako nabitý množstvom pozitívnej energie. Rozhľadí sa vo svete najkrajších kníh a získa chuť do práce.

Matlovičová – Králová inšpirovaná vlnajším veľtrhom vytvorila svoje najlepšie ilustrácie k Saroyanovmu Tracyho tigrovi. Tento rok z Bologne odišla ešte viac presvedčená o tom, že nemá zmysel robiť priemerné knihy. Treba sa vymknúť zo stereotypov a ísť vlastnou cestou. Študentka [VŠMU](#) Daniela Olejníková vlani uspela v celosvetovej ilustrátorskej súťaži, tento rok vzišla z kontaktov Asociácie ilustrátorov so skupinou Fantariciclando Flavia Milandriho jej práca na ilustrovaní textu talianskej spisovateľky.

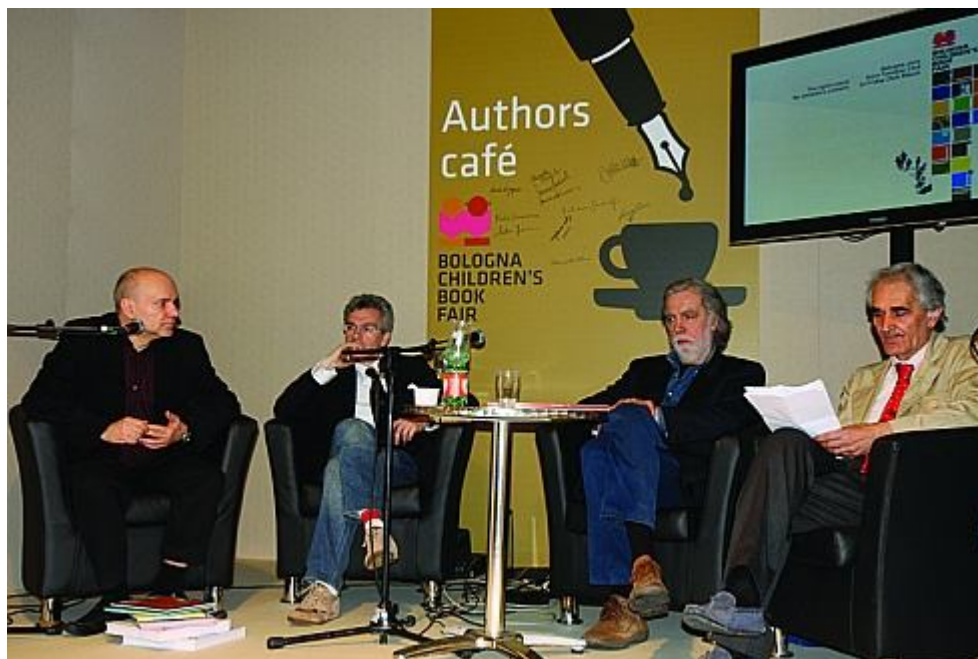

Vydavateľ Flavio Milandri a mladá slovenská ilustrátorka Daniela Olejníková

Máme babku na rebríku

Knižka s Olejníkovej ilustráciami sa do života uvádzala na výstavisku spolu s talianskym prekladom knižky *Máme Emu* Jána Uličianskeho. Vydal ju Paolo Acco, ktorý sa svojho času priam zaľúbil do farebnosti a imaginatívnosti ilustrácií Petra Čisárika. V tejto súvislosti treba spomenúť aj profesora udinskej univerzity Livia Sossiho, ktorý inicioval prekladateľskú súťaž, v ktorej výsadu spraviť z knižky *Máme Emu* taliansky titul s názvom *Magica Ema* získala Darina Šestáková. Možno čo nevidieť podobnú radosť ako Ján Uličiansky zažije aj ďalší z našich spisovateľov prítomných v Bologni.

Keď si vydavateľ Paolo Acco vypočul vystúpenie Dušana Duška na seminári o autorskej rozprávke *Mágia každodennosti*, zacítil neodolateľnú chuť dozvedieť sa o spisovateľovi viac. Výsledkom dlhého rozhovoru je rozhodnutie vydať v taliančine Dušekovu *Babku na rebríku*. A možno aj pocit, že nech pred taliansku odbornú verejnosť predstúpi energická Gabika Futová, premýšľavý Peter Karpinský, charizmatik Erik Jakub Groch, citlivá Jana Bodnárová alebo suverénny Ján Uličiansky, nie sú bez šance uspieť.

Odborný seminár Mágia každodennosti, zľava Ján Uličiansky, zástupca vydavateľstva Paola Acca, taliansky spisovateľ pre deti a Livio Sossi

Top Bologna 2010

Povedzme, že Slovákov na výstavisku najväčšmi ohúrili civilné úsmevy Umberta Eca. Nevzrušene sedel v slovenskom stánku a chuť na listovanie našich kníh azda ani nepredstieral. Na druhej strane, veľtrh je len pre zasvätených. Biznis kráča ruka v ruke s teoretizovaním. Ak chcete dať o sebe naozaj vedieť, veľtržné haly nestačia. Treba vyjsť do mesta a zmocniť sa jeho najatraktívnejších priestorov. Treba ohúriť rozmazanú kultúrnu verejnosť kvalitou. Odpoveďou na výzvy bol slovenský sprievodný kultúrny program s baletným predstavením o Štefánikovi, divadelnými predstaveniami, výstavami, koncertmi a vrcholom v podobe diela Mateja Kréna Scanner v galérii MAMbo.

Impozantná veža z kníh vytvorila vnútri vďaka sústave zrkadiel efekt nekonečnej studne poznania. Zároveň sama sebe, ale aj Slovensku, zabezpečila neprehliadnutelnú publicitu v prestížnych talianskych denníkoch. S odstupom času by riaditeľ Bibiany Peter Tvrdoň chválil zrejme najviac výstavu Grand Prix BIB 1967 – 2009 v nádhernej knižnici Paláca Archiginnasio. Jeho spolupracovníčka Barbara Brathová by nezabudla ani na výstavu našich ilustrátorov na bolonskej železničnej stanici. Iní by prisahali na študentov bábkoherectva pred talianskymi deťmi v divadle Testoni.

Na námestí pred Bazilikou svätého Petronia pôsobili zaručene zábavnejšie než prejavy vrcholiacej kampane pred tamojšími komunálnymi voľbami. Početnú skupinu priaznivcov si získala hudobná formácia Longital, ja osobne ruku do ohňa dávam za ich koncert v kaviarni Cortile. V Cantine Bentivoglio zarezovalo džezové duo Gabriel Jonáš a Matúš Jakabčic. Hoci som nevidela Rabínku Anny Gruskovej v divadle La Soffitta, neverím, že by neuspela. Možno dokonca viac ako komorné inscenované čítanie Solitaire.sk Zuzy Ferenczovej a Antona Medovitsa.

Scanner Mateja Kréna vyvolal úžas a mimoriadnu pozornosť návštevníkov

Treba variť polievku

Generálny riaditeľ sekcie umenia ministerstva kultúry Peter Kováč okrem pýchy na Krénovo susedstvo so skvelou felliniovskou výstavou v MAMbo zdôrazňuje unikátnosť predstavenia takého širokého spektra slovenskej kultúry v európskom porovnaní. Miroslava Vallová v súvislosti s naším výslním na bolonskom veľtrhu hovorí o tom, že pauza by bola v súčasnosti tou najväčšou chybou. Zohriali sme vodu, treba variť polievku. Schyluje sa k samostatnému Slovenskému dňu na májovom knižnom veľtrhu v Turíne.

Pod kotlom záujmu o slovenskú knižnú produkciu treba podkurovať. Bolo by škoda, keby sa nerozbehli aj ďalšie potôčiky dobrých nápadov, ktoré – možno – v budúcnosti zasa vytvoria niečo väčšie. Za všetkých posolstvo výnimočného podujatia najpragmatickejšie sformulovala mladá ilustrátorka Olejníková: „Táto skúsenosť je neoceniteľná. Treba chodiť do zahraničia, treba sa ukazovať, treba sa pýtať na názory a zbierať skúsenosti.“ Potom môže prísť na rad aj inteligentný úspech. Taký sa pošťastil Slovensku v role čestného hosťa 47. ročníka Medzinárodného knižného veľtrhu knihy pre deti a mládež v Bologni.

Scanner otváral prezident galérie MAMbo Lorenzo Sassoli de Bianchi spolu s Matejom Krénom a Miroslavou Vallovou

47. ročník Medzinárodného knižného veľtrhu detskej knihy v Bologni v číslach

- Vystavovalo viac ako 1200 vystavovateľov – z toho 1100 mimotalianskych, z viac ako šesťdesiatich krajín sveta.
- Do ilustrátorskej súťaže sa zapojilo 2456 umelcov z 58 krajín. Medzinárodná porota z nich vybrala 87 úspešných, v Bologni vystavujúcich ilustrátorov.
- Súčasťou Medzinárodného knižného veľtrhu knihy pre deti a mládež bolo aj udelenie vydavateľskej ceny BOLOGNARAGAZZI AWARD v štyroch kategóriách. Súťažilo 1160 adeptov z 34 krajín.

Cena Hansa Christiana Andersena

Udeľovaná je každé dva roky žijúcemu spisovateľovi od roku 1956 a ilustrátorovi od roku 1966 za významný prínos v tvorbe pre deti a mládež. Tento rok pripadla britskému spisovateľovi Davidovi Almondovi a nemeckej ilustrátorky Jutte Bauerovej. Návrhy národných sekcií IBBY posudzuje medzinárodná porota a zlatú medailu neskôr odovzdáva dánska kráľovná. Tento rok bolo nominovaných 28 spisovateľov, medzi nimi aj Ján Uličiansky. Medaily a diplomy odovzdajú na medzinárodnom kongrese IBBY [11. septembra](#) v Santiagu de Compostela v Španielsku. Cena Hansa Christiana Andersena za literárnu tvorbu sa považuje za najprestížnejšie medzinárodné ocenenie pre autorov literatúry pre deti a mládež a jej nositeľ za rok 2010 David Almond je považovaný za jedného z najinovatívnejších detských autorov súčasnosti. Jeho kniha Skellig, ocenená okrem iného cenami The Whitbread Children's Award a Carnegie Medal, vyšla aj v slovenskom preklade Sone Čermákovvej – Uličnej vo vydavateľstve Slovart.

Venovanie Rodarimu

47. ročník Medzinárodného knižného veľtrhu knihy pre deti a mládež v Bologni bol venovaný

talianskemu spisovateľovi Giannimu Rodarimu, nakoľko s rokom 2010 sa spája deväťdesiate výročie jeho narodenia (1920), tridsiate výročie jeho úmrtia (1980) a štyridsať rokov odvtedy, ako mu bola udelená prestížna Cena Hansa Christiana Andersena (1970). Jeho diela boli preložené do viac než päťdesiatich jazykov. Prozaik a básnik nepísal len pre deti, jeho tvorba spĺňala všetky kritériá kvalitného písania, ktoré nastolil Italo Calvino: ľahkosť, presnosť, transparentnosť a všeobecnú zrozumiteľnosť. Kritika ho považuje za klasika detskej literatúry, nechýba mu porozumenie pre imaginatívny a citový svet dieťaťa, ani schopnosť dieťa povzbudiť. 24. marca sa na veľtrhu za účasti umelcovej vdovy uskutočnil špeciálny rodariovský seminár, na ktorom sa popri talianskych akademických špičkách a zahraničných prekladateľoch autora zúčastnila aj slovenská prekladateľka Mária Štefánková. Ilustrátorská expozícia

Kolekcia SLOVAKUNITEDIMAGINATIONS na rozlohe 200 metrov štvorcových prezentovala tvorbu 32 výtvarníkov. Kvality našej vizuálnej kultúry zastupovali klasici, ale aj reprezentanti strednej a mladšej ilustrátorskej generácie: 1 Jaroslav Vodrážka, 2 Ľudovít Fulla, 3 Štefan Cpin, 4 Vincent Hložník, 5 Ľubomír Kellenberger, 6 Róbert Dúbravec, 7 Viera Gergeľová, 8 Viera Bombová, 9 Albín Brunovský, 10 Miroslav Cipár, 11 Ondrej Zimka, 12 Jana Kiselová – Siteková, 13 Ľuba Končeková – Veselá, 14 Karol Ondreička, 15 Ivan Popovič, 16 Kamila Štanclová, 17 Maja Dusíková, 18 Robert Brun, 19 Dušan Kállay, 20 Svetozár Mydlo, 21 Katarína Ševellová – Šuteková, 22 František Blaško, 23 Peter Klúčik, 24 Martin Kellenberger, 25 Peter Čisárik, 26 Andrej Augustín, 27 Ľuboslav Paľo, 28 Miloš Kopták, 29 Peter Uchnár, 30 Daniela Moravčíková, 31 Martina Matlovičová – Kráľová, 32 Zuzana Bočkayová – Bruncková

[Umberto Eco](#) – ornament na našom čestnom hosťovaní

To, čo poľahky mohlo zostať v rovine šepkanej klebety v duchu hesla „že vraj príde Eco“, sa stalo skutočnosťou. Autorov prekladateľ, veľvyslanec Stanislav Vallo bol zárukou nadštandardných vzťahov. Slávny medievalista, semiotik, filozof, literárny kritik a románopisec známy kultovým Menom ruže Umberto Eco sa bez veľkých oficiálnych podujatí na prehliadku expozície SLOVAKUNITEDIMAGINATIONS, slovenského stánku v hale číslo 29, ba aj Krénovho Scannera v galérii MAMBo.

Takmer osemdesiatnik, takmer štyridsať rokov pôsobiaci na Univerzite v Bologni, sa na veľtrhu okrem úlohy literárnej megahviezdy prezentoval aj v role starého otca, ktorému Slováci pre vnúčika okrem iného venovali taliansky preklad Uličianskeho knihy Máme Emu. Umberto Eco a Dušan Dušek

Prečo ste prijali pozvanie nazrieť do veľtržného diania na slovenský spôsob?

Sú tri dôvody – prvý je, že veľvyslanec Slovenskej republiky Stanislav Vallo je mojím sprievodcom a tlmočníkom, druhým dôvodom je, že vydávanie kníh pre deti ma vždy veľmi zaujímalo a fascinovalo a sám som napísal tri knihy pre deti. Tretím dôvodom je, že v Poľsku, na Slovensku a v Čechách vznikajú veľmi krásne obrázky do detských kníh a je to prostredie veľmi žičlivé voči vydávaniu kníh. Je to naozaj Bohom požehnané územie, kde sa robia krásne knihy pre deti. Je tam veľká tradícia tvorby plagátov aj ilustrácie kníh pre deti. Aj táto výstava ilustrácií je prekrásna.

Aké knihy ste čítali ako dieťa?

Na túto otázku by som mohol odpovedať aj tak, že vo svojom poslednom románe Tajomný plameň kráľovnej Loany hovorím na štyristo stranách o všetkých knižkách, ktoré som ako malý a mladý prečítal. Tak si zoberte tú knihu, prečítajte ju na štyri – päť pokračovaní v rozhlase a máte moju rozsiahlejšiu odpoveď na túto otázku. A ešte lepšie by to bolo v televízii, lebo kniha je ilustrovaná. Sú tam obrázky všetkých obálok mojich milovaných knižiek z detstva a mladosti.

Ako najdlhšie ste vydržali pri knihe?

Teraz už nečítam, už len píšem. Ale keď som bol malý, celé hodiny som sedel na dlážke v kuchyni a čítal som tam. Moja mama mi hovorila: „Nečítaj už toľko, pokazíš si oči!“ A teraz som trochu smutný, lebo môj vnúčik nechce čítať. Zaujíma ho len ragby. Ale tie krásne slovenské knižky možno zmenia jeho názor na knihy.

